

BIBLIOTECA ÎN SCHIMBARE

*Lilia CANȚÎR,
șef serviciu, Biblioteca „Ștefan cel Mare”*

Rezumat:

Articolul analizează activitatea curentă a bibliotecilor și rolul personalului bibliotecii, determinate de schimbările generate de evoluția și utilizarea eficientă a tehnologiei informației pentru a satisface nevoile complexe ale utilizatorilor. Competențele și caracteristicile profesiei de bibliotecar în contextul globalizării și computerizării societății evidențiază direcțiile de dezvoltare profesională a personalului din biblioteci.

Abstract:

The article analyzes the current activity of libraries and the role of library staff, determined by the changes generated by the evolution and efficient use of information technology to meet the complex needs of users. The skills and characteristics of the librarian profession in the context of globalization and computerization of society highlight the directions of professional development of library staff.

Actuala evoluție a noilor forme de tehnologii de informare și de comunicare a determinat schimbări fundamentale, de esență, în organizarea și structurarea universului cunoașterii. În acest mod, activitatea bibliotecarului este echivalentă cu diseminarea cunoștințelor. Acest fapt se datorează activității de procesare, organizare și diseminare a cunoștințelor prin multiple și diverse procese bibliotecare, cum ar fi catalogarea, clasificarea, indexarea, diseminarea selectivă a informațiilor, serviciile actuale de promovare și sensibilizare privind rolul bibliotecii etc. În plus, schimbările tehnologice din toată lumea au modificat modul și formele de funcționare a bibliotecilor.

Până la apariția realităților tehnologice, bibliotecarii erau percepuți ca deținători de cărți sau ca persoane care le repartizează, pur și simplu, beneficiarilor. Chiar și în prezent, percepțiile publice ale bibliotecarilor sunt adesea depășite de timp. E de remarcat faptul că publicul nu înțelege pe deplin funcția bibliotecarului sau care sunt formele și mijloacele de lucru în calitatea de expert în acest domeniu. Mai există presupunerea sau percepția oamenilor că bibliotecarii nu au nevoie de educație largă și culturalizare vastă și că nu ar mai trebui să fie considerați profesioniști în prelucrarea datelor, culegerea de date și procesarea acestora. Ar trebui ca ei să fie, pur și simplu, priviți ca funcționari care sunt responsabili de diseminarea și transmiterea elementară a cărților. Această viziune

poate fi considerată ca fiind valabilă doar în vremurile trecute, în timpul când bibliotecarii supravegheau cărți cu acces limitat sau închis.

Procesele de transformare și reformare majoră a profesiei de bibliotecar în epoca tehnologiilor informaționale sunt analizate în lucrări și studii ale bibliotecarilor din toate țările, dezvăluind rolul lor actual și provocările cu care se confruntă bibliotecile. Utilizarea resurselor și serviciilor sunt absolut necesare, dar abilitățile bibliotecarilor sunt și ele niște instrumente prezente în munca lor, în continuă perfecționare și adaptare la necesitățile create de era digitală, de condițiile în care tehnologiile avansează și țin pasul cu viața.

Pe măsură ce tehnologiile și mediul de învățare avansează, personalul din domeniul bibliotecar oferă servicii de informații fără frontiere. Aceste informații digitale modifică radical rolul bibliotecarilor. Ei nu mai trebuie să aștepte ca utilizatorii să ceară asistență pentru a găsi informații în bibliotecă. Rolul lor nou face necesar ca aceștia să presteze servicii și instrucțiuni indiferent de locație, timp sau format. În consecință, era digitală a schimbat bibliotecarii din gestionari ai cărților în experți în informații temeinice, care acum prestează servicii utilizatorilor sau beneficiarilor din diverse zone geografice. Această transformare este susținută și energizată de modificările formelor în care utilizatorii accesează, preiau și utilizează aceste informații. Drept urmare, bibliotecarii oferă și promovează accesul, ghidarea și instruirea, făcând uz de resursele tradiționale, dar și de cele electronice concentrate într-un mediu offline și online. Ei se asigură că există un flux activ și eficient de informații de la furnizori către utilizatorii de informații din mediul digital.

În perioada intervențiilor mecanismelor și pârgurilor digitale, cercetătorii academici fac referință tot mai des la surse online și în acces deschis pentru a-și începe activitatea de cercetare. În această ordine de idei, fiind martori ai unor schimbări de importanță majoră, este esențial ca rolul bibliotecarilor să evolueze pentru a ține ritmul cu această schimbare în comportamentul cercetării. Bibliotecarii își refac rolul, crescând și ajungând la cel de consultant și planificator, în cazul în care facilitează furnizarea informațiilor utilizatorilor finali. Concomitent, se face remarcat faptul că, cu un accent puternic fixat pe utilizator. Resursele și instrumentele informaționale noi și inovatoare, dezvoltarea în rețea, au impus

bibliotecarii să fie mai flexibili și mai creativi în procesul de a identifica sau a elabora soluții noi și a face față unei profesii care se reface calitativ foarte des. Atitudinea comportamentală și ținuta profesională adecvată a bibliotecarului au crescut și se fortifică, prin complexitate, în ceea ce privește prelucrarea și diseminarea informațiilor, publicarea electronică, instruind utilizatorii cu privire la strategia de căutare, identificare și evaluare critică a diverselor surse de informare și documentare electronică.

Astăzi, bibliotecile tind să se transforme în centre de cunoaștere, cu multiple și diverse funcții de educație permanentă, implicând diferiți utilizatori-specialiști din principalele ramuri ale cunoașterii: istorici, filosofi, economiști, politologi, sociologi, filologi, specialiști în artă și altele. Cunoașterea metodologică este asociată cu dezvoltarea unei biblioteci cu tehnologii informaționale noi, cu procese de formare avansată a personalului bibliotecii, ajută bibliotecarul să ia în mod independent decizii profesionale, să posede abilități necesare pentru a dezvolta și îmbunătăți sistemul de servicii pentru utilizatori. Cunoștințele teoretice îl ajută pe bibliotecar să-și organizeze activitățile și să rezolve diverse probleme care apar în activitatea sa de zi cu zi, contribuie la sistematizarea rezultatelor activității cognitive. Capacitățile și competența informațională a bibliotecarului sunt asociate cu modernizarea societății, cu dezvoltarea tehnologiilor informaționale, prin intermediul cărora se modifică și se extind frontierele de capacitate modernă și de calitate ale bibliotecii. Astăzi bibliotecile sunt cele mai importante centre de informare, locul cel mai potrivit pentru colectarea și diseminarea informațiilor, iar bibliotecarii sunt navigatori în marea lume a informațiilor și cunoștințelor, care facilitează accesul la resursele informaționale mondiale.

Capacitățile și competențele comunicative definesc procesele de mare complexitate și interacțiune în mediul bibliotecii, care presupune schimbul de informații, percepția și înțelegerea partenerilor de comunicare. În acest context, biblioteca își extinde funcțiile sociale, desfășoară un număr tot mai mare de cursuri de instruire, evenimente dedicate întâlnirilor cu specialiști cunoscuți din diverse domenii și discuții despre resursele informaționale și documentare din domeniul respectiv. Prin urmare, într-o ambianță confortabilă a mediului informațional și educațional al bibliotecii, se planifică și se organizează diverse cluburi de lectură, pe interese, cursuri de limbi străine, lecții publice, servicii de

dezvoltare a creativității, a abilităților motrice fine, spectacole și alte evenimente care promovează resursele informaționale.

Orice bibliotecă modernă devine un centru eficient al vieții publice, oferind oportunități pentru întâlniri cu scriitorii, cu personalități publice, mese rotunde, conferințe, diverse „zile” (de sensibilizare, de informare, uși deschise etc.), lansări de carte și de produse informaționale noi de orice natură și din multiple domenii ale activității umane.

În această perioadă a realităților digitale, rolul bibliotecarului evoluează ca specialist în rețea, broker de informații, proiectant de sistem și manager de cunoștințe, webmaster, manager de intranet, manager de conținut, manager de resurse electronice, educator, cercetător etc. Statutul, posturile sau rolurile noi ale profesioniștilor din biblioteci într-o societate modernă actuală a fenomenelor și cunoașterii digitale sunt: expert în subiect, furnizor de informații globale, manager de resurse, creator, conservator, ghid de identificare și evaluare a informației, comunicator, manager financiar, manager de timp, manager de personal, mentor și lider. În această ordine de idei, aplicarea tehnologiei informației și comunicațiilor în biblioteci a transformat esențialmente modelele de lucru ale bibliotecarilor, precum și denumirea tradițională de „bibliotecar”. Un nume excelent și nou în spațiul profesional poate avea o influență profundă asupra activității angajatului. Schimbarea nomenclatorului de specialități reflectă nu doar o diferență în tot ceea ce realizează bibliotecarii, dar și importanța domeniului care este acum dominat de multiplele forme și pârgii tehnologice de informare.

Profesia de bibliotecar se modifică pentru a avea capacitate de rezistență într-un mediu cu schimbări majore și multiple provocări. Capacitățile și abilitățile specialiștilor din bibliotecă sunt în mod inevitabil și ele în permanentă schimbare. E necesar de a recruta forțe de muncă diverse și creative, astfel încât să vorbim diferit despre profesia de bibliotecar și să creăm o „linie” de talent, pentru a livra noi modele de servicii pentru toate tipurile de biblioteci.

Pentru a concluziona, am temeiul de a afirma că, în condițiile actuale, principalele obiective și direcții de activitate pe care le au biblioteconomia și știința informării sunt modernizarea serviciilor și diversificarea resurselor de informare și documentare prin utilizarea noilor tehnologii informaționale, iar competențele

profesionale anterioare ale bibliotecarilor foarte rapid pot deveni depășite de timp. Din această perspectivă, bibliotecarul este pus în situația de a-și fortifica în permanență cunoștințele teoretice și practice în domeniul profesional și al științelor conexe, de a-și modela și dezvolta competențele și abilitățile profesionale de bază, competențele în domeniul colecțiilor de bibliotecă, serviciilor de bibliotecă, competențelor și abilitățile manageriale, tehnologice, de comunicare etc. În consecință, totalitatea acestor cunoștințe sunt necesare pentru a rezista tuturor provocărilor și cerințelor/necesităților informaționale deosebit de complexe ale utilizatorilor sau beneficiarilor și a oferi acces la multitudinea de resurse și servicii informaționale de calitate și de performanță.

Referințe bibliografice:

1. ROGAC, Raia. Biblioteca între lecturi și evenimente. Chișinău: S. n., 2018. ISBN 978-9975-134-33-0.
2. ȚURCAN, Nelly. Competențe pentru viitor pe marginea cercetării nevoilor de formare profesională a bibliotecarilor. [Online] Disponibil: <http://bibliopolis.hasdeu.md/index.php?bpa=2617>
3. OSOIANU, Vera. Biblioteca în era internetului: tendințe și prognoze. In: BiblioScientia. 2013, nr. 10. ISSN 1857-2278. [Online] Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Biblioteca%20in%20era%20internetului%20tendinte%20%C5%9Fi%20prognoze%20.pdf.pdf
4. Biblioteca publică: Linii directoare IFLA/UNESCO pentru dezvoltare. Chișinău: Epigraf, 2007. ISBN 978-9975-924-57-3.
5. MADGE, Octavia-Luciana. Rolul actual al bibliotecarilor și provocări viitoare pentru bibliotecile universitare din România. [Online] Disponibil: <http://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/A27038/pdf>
6. RICH, Hallie, FELDMAN, Sari. Transformarea profesiei de bibliotecar. [Online] Disponibil: http://resurse.bnrm.md/phocadownload/resource_center/innovative_librarians/articol_transforma_profesia_de_bibliotecar.pdf